

NOVINE

Pobožen, družbeni, pismeni list za vogrške Slovence.

PRIHÁJA VSAKO NEDELO.

Štara Novin na leto je vsakoml na njegov naslov 8 K.
Škúpnje 4 deset voo . . . . . 6 K.
Naročniki k Novinam brezplačno dobijo vsaki mesec
„Marijino List“ i na konci leta „Kalendar Svca Jezušovoga.“
Štara ednega drebna je doma 10 flerev.

VREDNIK:

KLEKL JOŽEF
pleb. v Dolencih, NAGYDOLÁNY, Vasmegeye.
K tomú se more pošlati naročnins i val depial, na
pa v tiskarne ali v Crenšovce.

Lastnik i izdajatelj Novin i Marijinoga
Lista je Klekl Jožef vp. pleb. v Crenšovcih, Cserföld, Zalamegye.

Izjava.

Podpisani izjavim, ka sem v svojem življenji letáka (röpirat) še ne pisao. Nieden je ne od mene, je te že od jugoslovaanske ali vogrške strani trošen po našem kraji. Jaz vse obsodim, zvün listoga, šteroga je grof Károlyi Mijaly, predsednik vogrške ljudovlade izdao pod svojim imenom. Ne je naimke vse istina, kaj je v njih popisano, ne najdem tüdi v njih tiste krščanke ljübezni, šlero jaz v sebi i v svojih bližnjih do vseh ljudü gojim pa prazno je v njih dano obečanje, zato ka je takši neimenuvani davajo, ki je ne morejo spuniti. Moj namen je naše ljudstvo po vednakoj poti pelati večnomi i zemelskomi blaženstvi. I pot ta je postávna pot, jaz ne poznam pot boja, nego pot mira. Zato sem proti tomi kabi jugoslovani napadli naše kraje. Mir prosim i zagovor slovenskoga naroda na mirovnom pogajanji. Tüse naj odloči, mo v Jugoslavijo ali nej, tü se naj zagotovijo vse naše pravice kamašteč te že spadnemo, mi se podvržemo tistomi, kaj tam od nas odloči jugoslovanska, vogrška i druge države, štere vse oprosimo, naj dobro stojijo, ka mi popolno autonomijo, to je slovensko samovlado dobimo tak v Jugoslaviji kak na Vogrskom tak katoličanci kak evangeličanci.

Na toj podlagi smo se združili enoglasno vsi dühovniki Zalavske županije. Na toj podlagi toplo pozdravljamo plem. g. Dr. Obal Adalberta, vladnoga komisára i smo ga pripravni podpirati. Prosimo g. dühovnike železne županije, naj se pridružijo toj izjavi, ka te ednotno se obrnemo na svoje slovensko ljudstvo i je opitamo, če je ztem zadovoljno, ali drugo žele.

Crenšovci, 1919. jan.

Klekl Jožef
vp. pl.

Krščanska socijalna stranka.

Ne de dugo, ka bodemo odebirali poslance vu narodno spravišce. Razločne stranke se že vküp spravljajo, se organizirajo. I nas Slovence ne sme odebiranje nepripravne naiti. Dam vam zato ništerne misli.

Naša stranka more biti krščanska. De nikak pravo: Že pa „poposka.“ Že pa popevje naprej pridejo. Nika se ne bojte, ne ščemo mi poposko vlado nad vas presterati, samo edno ščemo, da Kristušov düh, da desetere zapovedi, da krščanski navuk naj lada nad nami. Naj krščanski düh lada, ne samo vu ednom ali vu drugom človeki, da naj ne kradne, naj ne mori i t. d., nego i vu občino, deželo ščemo prinesiti krščanski düh. Ka je ne slobodno ednomi ali drugomi, to je ne slobodno celoj sküpsčini. — Cerkev nam je bila jezero let edino mesto, kde smo pomoč iskali i naišli. Zdaj i tak z nikim drugim ne moremo nadomestiti cerkev. Či je tak, te krščansko misel more volilec s seboj vzeti, da zvršava, kak državljan, svojo svečeno pravico i votum doli dene. S tem ravna sebe i druge. kakši je državljan, takši je državnik. Kakše je ljudstvo, takša je vlada.

Na dalje naša stranka more biti socijalna. Tak bi pravo, more biti za male lüdi. More biti za kmeta, da de s svojim povom ravno i za njega takšo ceno dobi, da de se njemi dalo živeti. Socijalna stranka more gučati za rokodelavce, mojstre, da ga fabrike ne zadušijo. Ta stranka more biti za delavce, — či te že na poli ali vu fabriki delajo, da za delo primerjeni najem, lon dobijo. Ste vi že čüli od socijalnih demokratov? I oni za delavce gučijo. Ne moremo tajiti, so vu vnogom deli poboljšali položaj delavcov. I dönok ne moremo ž njimi

vküp iti. Edno je to, da vere ne ščejo poznati. Na dalje med drugim ne spoznavajo lastiven imetek (magántulajdon). Či stoj kaj ma, to je prej, ne njegovo, nego je občinsko. Sprobali so socialistje to včenje na Ruskom, porobili so, vužgali so vse, ka je bilo. Kak se vu evangelijomi pravi od nebeskih ftic, da ne sejapjo i ne ženjajo, nego semen sejača so pozobale, — tak brezi skrbi i dela ščejo živeti bolševiki. K tem mi prevržti ne moremo. Mi naš mali grüntec za svojega držimo i na njem ščemo živeti.

I na slednje, naša stranka more biti Slovenska. Mi smo na etoj zemli že več jezero let, prvle smo tü bili, kak so Magjari prišli. Mi smo naš materni jezik občüvali i ščemo ga čüvati na veke. Mi želemo za našo slovensko krajino autonomijo (samovlado.)

Z ednov rečjov, naša stranka bi bila Slovenska krščanska socijalna stranka. Nikaj ne novoga je to. V Beči že duga leta ladajo krščanski socijalisti. V Somboteli i vu celoj Železnoj županiji se Madjari vu to stranko spravljajo.

*

Ne dugo, ka sam se nikam vozo na železnici. Malo kda koma idem, nego prestrahšo sam se, ka sam vido. Lüdje so divji gratali, na okna so vöskakali i druge notri vlekli. Komaj sam dobo mesto. Med same vojake sam prišo, ki so na razorožbo hodili. Čüo sam tam guče, ka so mi vlastje vse vujškar šli. Eden je začno gučati, da ešče ednok more priti revolucija. Moji dragi! Ne premišlavajte si na revolucijo. Prinesla vam je dosta pravic, velke sloboščine. Več vam prinesiti ne more. Pa što zna, či ste na zadoblene sloboščine i pravice zreli? Pride odebiranje. Hodte naprej z vašimi votumami. Ne gledajte, ne na levo, niti

na pravo, nego delajte poleg vaše dušne vesti. S tem ste dužni onomi trplenji, ka ste pretrpeli v bojnom vremeni. Kelkokrat ste pravili, da zdaj že te znali odeberati. S vašim glasom ravnajte s državov i s seboj. To naj bo vaša revolucija.

Premirje.

Mirna konferencija se je začnola v Parizi. Važni posli se preguvačajo. Na dugi čas nam cela prišestnost od toga visi. Tü se sklene, kak zrišejo zemlevid Vogrske države, kama do narodi slišili. Tak pravijo, da še te mesec zvemo pogodbe mira. Bog naj presveti nazočne, da na blaženost človečanstva vse sklenejo.

Dokeč v Parizi mir kovejo, okoli vsepovsed je nemir. V *Rusoskom* je vse naopak prevrženo. Bolševiki so to velko državo na nikoj spravili. Tak so socijalisti, ki se sploh derejo, ka delati trbej, a poleg toga pa so imenitni manjaki. Samo bi plačo velko meli. Zemla je nindri nej obdelana. Rusosko pred groznim gladom stoji. — Na *Španskom* i v *Portugaliji* je tüdi nemir.

V *Nemškom* se začne pomali mir razvijati. Kommunisti so v Berlini celo pobiti. Njihov voj, Liebknicht je zgrableni, tak ravno tovarišica, Luxemburg Roza. Ludstvo, štero je telko trpelo zavolo teva dva puntara, se je grozno maščevalo nad njima. Oba so vküp skukli i spostrelali, potom pa žensko v žleb lüčili. Truplo še zdaj nej najdeno.

Irland se je odtrgno od Anglije i se za samostalno državo skričal.

Pri nas žalostno ide. Károlyi, te novi prezident je imenüval novo vlado. Prednji minister je Berinkey. Šest najvažneši ministerij majo židovski socijalisti: Kunfi, Garami, Böhm, Balogh, Szende, Peidl. Sami takši, šteri dosta razmijo, samo ravno tisto delo nej, za štero so postavljeni. Šolski minister je židov; minister za verevadlúvanje je takši, šteri najmenje od vere zna. Pitamo je, što je pa postavo za ministre? V koga imeni tej novi gospodje vladüjejo? Tej se zovejo za lüdovlado! Vej pa je lüdstvo nišče nej pito. Prvle so sploh se drli, ka prej poslance trbej postaviti, naj se lüdstvo zglesi, koga šče meti. Zdaj pa nevüpajo odebiranje odrediti. Bojijo se lüdstva. Či ednok krščansko lüdstvo svojo reč vzdigne nebodo tühinci nad njem vladali.

Za vero i deco. Nova socijalistična židovska vlada šče verevadlúvanje iz šole vü lüčiti. To bi še trbelo. Iz šole,

štere mi s svojimi stroškami gori držimo? Iz šole, kama naša krščanska deca hodijo? Pomali! Tam bodemo mi tüdi reč meli. Te pa vogrska lüdovlada tak misli slobodnost? Slovenci, do slednje kaple krvi za naše šole. V šoli mi ščemo ravnati i opominame vsakoga, da je nevarno špilanje, či se što dostopi nam teknoti, ka nam je najdragše na sveti: našo krščansko vero i naše dece gingavo düšo.

Dom i svet. — Glási.

Premeščeni notarijuške. Fessler Josef z Srdišča predjani na Ostffyaszszonefa, Ružič Janos od sv. Jelene na Tišino, Sauer Pal z Tišine k sv. Jeleni.

Ka ščejo naši nemci? Voditel nemcov okoli sv. križa, Karol Wollinger kanton obširno autonomijo žele, stotnik Hafner, tüdi kanton žele za Nemce. Evangeličanski ešpereš na krajini Felsölvö is Felsöör pravice jezika brani vü šolah, vü cerkvi i vü uradah (kancelarijah.) V Pinkafeldi dr. Traeger Ernesta ščejo za poslanika odebrati, vü svojem govori žele, da spoznajo pravice nemškoga jezika.

Kak licitalivajo Somboteli kola? Vü kasarni husarov bi mogli licitalivati 60 kol. Dosta kmetov je vküp prišlo, da si svoje rekvirirane kola nazaj küpijo. Nego pred licitacijov je že polojno kol prek vzeto bilo pod rokov. Boljše so prekvzeli za 80 kron, drüge so pa med kmetami dali licitalivati za 400—500 kron. — Kmetovje vü svojih čemerah so nikake zbili.

Skupna meja Čehov z Jugoslavijov. Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Jugoslovani bodo s svojimi četami začeli prodirati proti severi od Čakovca i se bodo združili s čehoslovaškov vojskov, štera prek stopi Donavo. Tak bodeta Čehoslovaška i Jugoslavija prišli v neposredni stik.

Gospodi beltinskomi so Jugoslovani — kak smo pisali — kobilo odpeljali, nego za dva dnih so z Srdišča glas poslali po dvema poslanca, naj g. župnik pridejo po konja. „Čvarco“ so srečno domo prignali. Vse je v redi. Črensovskomi gospodi so ne vzeli konje.

V Radgonskoj kasi za dačo je bilo 2 milijona kron. Eden častnik je vöuzeo peneze, do Fehringa je šo 42 vör peški, od tistec se je pelo v Gradec. Na poti so dvakrat na njega streljili.

Vrednost krone se ne more popraviti, či se na imetek velka dača ne vrže ali či se cena krone ne poniža (devalvacija). V Jugoslaviji že štemplajo naše krone.

Straža kre Müre. Že eden milijon kron je vküp prišlo na vzdržanje močne straže. S tem poboljšajo prehrano, obleč i dohan küpijo vojakom. Vü županijah Železne i Salajske 2500 disciplinarnih vojakov stoji. — Srdiški jugoslovanski poveljnik kre Müre na sever je novo protivno stališče zavzeo, 12. so v Čakovce parlamentarno komišijo poslali, da razjasnijo položaj.

Slovenska županija (megye)? Podžupan Železne županije je izjavo, da za prekmurske Slovence se posebna županija nastavlja. Nemška krajina bi tüdi posebna županija bila. Či bi slovenska i nemška krajina s slobodnim nücom svojega jezika vü vogrsko županijo združena bila, bi vsaki častnik vse jezike mogo razmiti. Tak bi, prej, slovenski i horvatski častniki magyarske častnike nazajporinoli. Na shodah i spraviščah županije bi nemški i slovenski govorili. Bojijo se, da bi magjarski jezik nazaj porinjani bio.

Čarne osepnice v Medjimurji. 10. jan. je 15 betežnikov bilo.

Pri bistroj Müri. Štajerska patruila je prek prišla v H..... vce. Pri židovskom krčmari so ne dobili vina, prek ceste h krščanskomi krčmari so šli pit. Potem so začnoli streljati na židovsko krčmo. Opominali so je, da v Beltinci i v Soboti vogrski vojaki so jo. So se paščili na ov breg Müre.

Vojakom, ki so na leto 1918. naročnino plačali, pošljemo kalendare; Marijine Liste, či uredništvi naznanijo svoj naslov. — Širitelje! Vküpi spište, komi trbe kalendar, da je z ednov potjov pošljemo.

V Radgonji so 4. jan. določili 21 meščanov (pörgarov) za talce (tusz), med njimi tüdi namestnika župana dr. Kamnikerja ino bivšega deželnega poslanca Reitterja. Z Graca so se telefonično razgovorili s slovenskim generalom Maistrom, ki je izjavo da sta dr. Kamniker i Reitter znovič slobodniva. General Maister je obljübo, da bode razveljavo odredbe glede talcev v Radgonji taki, či se njemi zagotovi, da prebivalstvo ne bo napadalo njegovih čet. Deželni glavlar z Graca je odišo na lice mesta, da položaj v Radgonji razjasni.

27. dec. 1918. so Madjari (80 lüdh) Jugoslovansko iz 17 lüdh obstoječo stražo napadli na Bistrici, 4 so morili, 8 vlovili.

Dar. Na podporo Novin sta darüvala Martinec Kata z Weichselbauma 4 kor. — In A. Žohar z Vidonec 10 k. — Farniki Tišinski 22.34 k. — Gomboc Józef od sv. Jürja 2 k. — M. Kovač — z Schöpfendorfa 7 k.